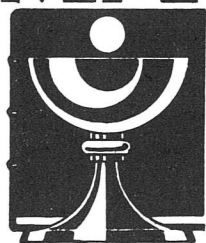

RE-FORMATIO

2

MEDDELELSER
OM KIRKELIG
FORNYELSE

APRIL

1966

9. ÅRGANG

KRISTUS:ER:OPSTANDEN

AF PASTOR JOHANNES LÆRKES, EGEN.

1. søndag efter påske Johs. 20, 19-31

Det er hvert dødeligt menneskes fryd,
det er på jorden en himmelsk lyd:
Kristus opstod fra de døde!

Det er kirkens lovsang og forkyndelse nu i denne påsketid. Jesus, der langfredag døde på korset og dermed sonede al verdens synd i sit offer, så Han kunne sige: Det er fuldbragt! Ham oprejste Gud af døde, og Sankt Johannes fortæller os her i evangeliet om de to første søndage efter denne vældige begivenhed. Vi ser Jesu disciple, der ikke havde kunnet fæste lid til skriftens forkyndelse af, at Han burde lide dette og indgå til sin herlighed, der ikke længere ventede at møde Jesus, men havde opgivet håbet ved at Han døde, og som ved de første vidnesbyrd om den tomme grav blev forvirrede, nu møder den opstandne Herre. Trods alt holdt de sammen, men af frygt for jøderne sad de bag lukkede døre.

Til trods for alt dette står Jesus midt iblandt dem og skænker dem Sin fred, den Han netop havde vundet i striden mod synden, døden og djævelen, den strid, hvori Han sejrede. Nu deler Han Sin sejr med dem. "Thi alt det, som er født af Gud, sejrer over verden; og dette er den sejr, som har sejret over verden: vor tro". Og da vælder glæden op i de svage og bange disciple. Herren, der var død, har sejret, og Han står her levende midt iblandt dem og viser dem, at Han bærer mærkerne på sine hænder og i sin side, det er virkelig Ham selv og ingen anden, Han skænker dem troen, o-

vervinder deres tvivl, forsagthed og angst. Hvor blev de overraskede, det havde de ikke ventet, men de fik troen og dermed glæden.

På denne dag skaber Herren så sit folk. Som Gud ved skabelsen gav mennesket sin ånd - således giver Jesus disciplene sin ånd. Og dermed vier Han dem til tjenesten i kirken. Som Gud sendte Ham, sender Han nu dem for at forkynde frelsen, for at døbe og holde altergang og for at forlade synder på jorden. Så er da den tjeneste indstiftet og mennesker af Jesus selv dertil viet, for at vi kan få troen, den tro, der sejrer over verden, og som skænkes os ved nådemidlerne, ordet, sakramenterne og boden. "Så er en hellig myndighed lagt svage folk i hænde, hvis lige verden ikke ved" (DDS 293, v.5). Og denne myndighed, denne fuldmagt til at række nådemidlerne, stammer fra den døde og opstandne Herre Jesus. Det er ikke en myndighed, der hviler på præstens person, men en fuldmagt, der er virkelig og gyldig hos den allerdårligste præst, man kan finde, og som ingen personlig myndighed har over mennesker. Så lad os holde fast ved og bruge nådemidlerne, bestandig høre ordet, skrifte vor synd og få tilgivelsen og modtage Kristi legeme og blod, at vi må styrkes i troen, at vi dog ikke mister den, fordi vi ikke brugte nådens hellige midler.

Den næste søndag kom så Thomas, som ikke havde været med, og som ikke kunne tro det apostolske vidnesbyrd, han havde mødt. Kun ved et møde med den opstandne Herre og kun ved at se naglegabene i hænderne og ved at stikke sin hånd i Hans side og selv mærke, at det er sandt, vil han tro. Jesus tager ham på ordet, og den tvivlende apostel føres til tro og tilbedelse, så han udbryder: "Min Herre og min Gud!" Og da føjer Jesus ordet til, at "salige er de, som ikke har set og dog tror". Sådan er det for os, vi må

tro uden at se; troen kommer af det, der høres, og det der høres kommer i kraft af Kristi ord, og derfor er det saligt for os, at der er nogle, der er sendt ud, også til os, ja, netop til os. Også blandt os er tvivlere, ja, vi kan selv komme i tvivl. - Måtte vi da lære af Thomas at møde næste søndag og næste igen, ikke at forlade Guds kirke, men blive der midt i al vor tvivl, for at vi kan høre ordet - deraf kommer troen - og bruge nådemidlerne, så vi kan styrkes i den.

Som Du begyndte, vor Frelser, bliv ved,
kom og til os gennem dørene lukte!
Bliv ved den skik, Du indførte og brugte:
lov os Din glæde, og giv os Din fred,
nådig indblæs os Dit liv og Din styrke!
Amen.

KOMMENTAR ET RUNDSPØRGIE OM TRO

AF PASTOR B. RIISGAARD, RIMSØ.

I sit søndagstillæg den 20. februar bragte Aarhus Stiftstidende nogle udtalelser fra helt unge på spørgsmålet "Tror du?" De fleste af de bragte udtalelser var ret nedslående i deres negativitet. Men, som en kollega sagde, sådan ville de unge også have svaret for 25 år siden. Ja, måske vil ungdom altid svare ret negativt på dette spørgsmål. Det er en kendsgerning, at de første ungdomsår viser en dalende religiøs interesse, der vel hænger sammen med, at de nu skal til at erobre verden, og denne erobring beslaglægger alle kræfter. Derfor er der nok ingen grund til at gøre et større nummer ud af disse besvarelser.

Et par af besvarelserne slog mig dog ved deres barnagtighed. En stud. jur. udtalte: "Næh, jeg kan simpelt

hen ikke forestille mig Vorherre siddende i himlen med stort hvidt skæg og et bredt smil". Og en stud. med. sagde som sin mening: "Jeg kan ikke forestille mig, at Vorherre sidder oppe i den blå himmel og holder øje med os allesammen". Det er ikke rystende, at unge mennesker ikke tror eller har svært ved at tro, men det er rystende, at to unge under akademisk uddannelse serverer den slags barnagtigheder. Og man siger til sig selv, at det kun kan skyldes manglende saglig oplysning.

Set på denne baggrund siger det sig selv, at kirken ikke kan være ligeglad med, hvordan en ny læreruddannelse stiller sig til faget kristendomskundskab. Skal kristendomskundskab være obligatorisk fag for alle lærerstuderende? Meningerne er her noget delte,

men det gælder om at holde sig klart, hvad der spørges om. Der spørges ikke, om kristentro skal være obligatorisk for at kunne blive lærer i skolen. Tro i den betydning er en personlig sag, som naturligvis ikke kan indtrepes på nogen måde. Men helt bortset herfra er det muligt at give og få ordentlig besked om, hvad kristendom går ud på. Og det bør alle folkeskolens lærere vide besked med. Hvadenten man nu kan lide det eller ej, er kristendom vævet ind i vor historie, vor kultur og vort menneskesyn i en sådan grad, at en lærer må være i stand til rent sagligt at kunne udrede dette og gøre rede for det.

Ingen lærer skal dog kunne påtvinges at undervise i kristendoms-kundskab; hverken de selv eller vi vil kunne være tjent dermed. Kristendomsundervisning forudsætter som absolut minimum positiv loyalitet. Og vi - hjem og kirke - må og kan efter loven kræve en undervisning, der er i fuld overensstemmelse med vor evangelisk-lutherske folkekirkes læregrundlag. Helt selvfølgelig må vi også kunne forvente, at de til kristendoms-kundskab afsatte timer bruges efter deres bestemmelse og ikke til alt muligt andet, som man hører, det sker - og rygtet fejler såvist ikke altid!

Skal folkeskolelærere imidlertid kunne undervise i evangelisk-luthersk kristendomsforståelse, må man sikre sig, at seminariundervisningen også meddeler en sådan. Det betyder ingenlunde en sekterisk indsnævring af faget. Kristendom eksisterer ikke i et tomrum, men i en verden, der er bestemt af religionshistoriske, religions-sociologiske og religionspsykologiske faktorer. Sådan er nu engang vor verden, og det var i den verden, at Kristus blev menneske. Uden kendskab til og forståelse for denne verden forstås Kristi gerning ikke fuldt og ret.

Kristendomsundervisning må tillige

være økumenisk. Vi i vor kirke har ikke eneret på Kristus. Han er også de andre kirkers Herre, og vi har al mulig grund til at lytte til deres vidnesbyrd om Kristus og lære af deres historie med Kristus. Men vi har også fået en særlig arv, som er blevet den danske ånds vugge; og den må vi kendes ved. Derfor forventer vi ikke blot en videnskabelig og økumenisk forsvarlig undervisning i kristendoms-kundskab, men også en virkelig indførelse i Kirkens tro, som den er evangelisk luthersk forstået og formuleret.

Her brænder det i øjeblikket på. Det er sandelig ikke ligegyldigt, hvem der står for undervisningen, og hvilke lærebøger der lægges til grund. Modeteologi huserer måske værre på seminarier end i fakulteter. Og på seminarierne er den nok farligere, fordi den derfra i populariseret udgave går videre til skolen og dermed måske gør børnene endmere immune over for Kirkens tro og ægte religion.

Aarhus Stiftstidende bragte så søndag den 13. marts et mere positivt oplæg "Jeg tror". Atter her var det helt unge, der udtalte sig. Svarerne var heller ikke denne gang sensationelle, men ganske troværdige - og nogle i bedste forstand enfoldige. Hvad jeg særligt mærkede mig, var den klart udtalte forbindelse mellem gudstjenesten og troen, idet de unge, som personligt troede, oftest havde en menneskelig baggrund i et kirkesøgende hjem. Et sådant er som bekendt ingen garanti for, at det for et barn kommer til tro. Troen er nu engang et spring; men et kirkesøgende hjem er unægtelig et uvurderligt springbræt.

Når kristendom formidles så dårligt i hjem og skole, hænger det nok sammen med, at man ikke lever i kirken og dens gudstjenstlige liv. Børn og unge gennemskuer let, at man ikke selv lever i og på det, som man lærer fra sig - og måske helt eller delvis le-

ver af.

Grundtvig har lært os, at vi ikke har bygget alteret om eller for Bibelen. Alteret var der først, og Bibelen blev lagt på det. Alteret er Kristus i sine handlinger, der samler et folk om sig. Her kommer Bibelen med Kristus-vidnesbyrdet til orde. Her kan den høres, og her alene kan den

forstås. Kun omkring alteret og ud fra gudstjenesten kan der i ånd og sandhed læres om Kristus.

Her står der også en kamp, der ikke kun omfatter hjem og skole, men gælder selve Kirken. Med denne sandhed står og falder også folkekirken eksistens som kirke.

HØJMESSELITURGI

FRA RISSKOV-KONVENTET

OVERSIGT OVER HØJMESSEN.

Indgangsbøn
Indgangssalme 1).
Salutation og kollekt.
Epistel efter 1. tekstrække 3).
Mellemsalme 2).
Evangelium efter 1. tekstrække 3).
Prædiken.
Prædikestolsvers 4).
Trosbekendelse (nicænske eller apostolske) 5).
Salutation og kirkebøn 6).
Offertoriesalme 7).
Taksigelsesbøn (se nedenfor) 8).
Fadervor 9).
O, du Guds Lam 10).
Syndsbekendelse og absolution.
Altergang med communionssalme.
Kollekt.
Salutation og velsignelse.
Udgangssalme.
Udgangsbøn.

NOTER TIL OVERSIGTEN.

1) Angående eventuelt kyrie og gloria: Tilstedeværelsen af det græske kyrie og laudamus i prosa i prøveritualbogen er påskønnelsesværdig. Syndsbekendelse i forbindelse med kyrie er derimod en misforståelse.

2) Gradualsalmen efterfølges almin-

deligvis af et halleluja som optakt til evangelielæsningen.

3) Meget væsentligt er, at 1. tekstrække med høvd i hele kirken altid læses for alteret, så sammenhængen mellem epistel og evangelium fremgår, og hver søndags særpræg fastholdes i sin enkelthed. Ved eventuel brug af 2. tekstrækkes evangelium som prædike-tæst må præsten have mulighed for at kunne belyse aspekter i sin prædiken også ud fra den for alteret læste 1. tekstrække.

4) Prædiken afsluttes med lovprisning (som hører til her og ikke gentages før kirkebønnen), meddelelser og den apostolske velsignelse. Derpå går præsten under prædikestolsverset tilbage til alteret.

5) Den foreslåede placering af trosbekendelsen efter prædiken motiveres med, at evangelielæsningen for alteret efterfulgt af forkyndelsen over samme evangelium fra prædikestolen danner en liturgisk helhed, som brydes ved den indkilede trosbekendelse. Trosbekendelsen har sin plads efter prædiken som folkets svar på det forkyndte ord.

Uanset trosbekendelsens placering udfyldes tiden for præstens gang fra alter til prædikestol med orgelspil, eventuelt afsyngelse af kort salme el-

ler enkeltvers. Eksempelvis 379 eller 370 v. 5.

6) Kirkebønnen bedes for alteret. Formuleringen overlades som hidtil til præsten, gerne med udgangspunkt i det gældende litani.

7) Herunder gøres brød og vin rede på patene og kalk.

8) Eventuelt kunne begge nedenanførte alternative taksigelsesbønner bruges ved samme kirke, f. eks. I. på almindelige søndage og II. på helligdage inklusive juledag, påskedag og pinsedag.

9) Fadervor gerne indledt med: "Som vor Herre Jesus Kristus selv har lært os, vover vi at sige: ...". Selve bønne bedes af alle.

10) Det skønnes at være af overordentlig vigtighed, at altergæsterne først går op i koret under sidste vers af "O, du Guds Lam". Herved udskydes længst muligt opdelingen af menigheden i altergæster og ikke-altergæster, og lader man så under selve communionen de ikke-communiserende synge en communions-salme (angivet på nummertavlerne), opnår man tillige, at også de drages med ind i handlingen i stedet for som nu at være overladt helt til sig selv.

Dåben frarådes placeret umiddelbart efter "salme efter prædiken". Den bedste placering må være ved gudstjenestens begyndelse eller slutning.

TAKSIGELSESBØNNEN. 1.

ALTERNATIV I: Forslag til bearbejdet og omordnet 1912-ritual.

P: Herren være med Eder.

M: Og med din ånd.

P: Opløft Eders hjerter.

M: Vi opløfter vore hjerter til Herren.

P: Lad os prise og takke Gud, vor Herre.

M: Det er værdigt og ret.

P & M: Hellig, hellig, hellig er Herren, Gud, den almægtige, himlen og

jorden er fuld af din herlighed. Hosanna i det højeste!

Velsignet være han, som kommer, i Herrens navn. Hosanna i det højeste! P: Vor Herre Jesus Kristus, i den nat, da han blev forrådt, tog brødet, takkede og brød det, gav sine disciple det og sagde: Tag dette og æd det, DET ER MIT LEGEME, SOM GIVES FOR EDER.

Gør dette til min ihukommelse.

Ligeså tog han også kalken efter aftensmåltidet, takkede, gav dem den og sagde: Drik alle heraf,

DENNE KALK ER DEN NYE PAGT I MIT BLOD, SOM UDGYDES FOR EDER TIL SYNDERNES FORLADELSE.

Gør dette, så ofte som I drikker det, til min ihukommelse.

BEMÆRKNINGER TIL TAKSIGELSESBØNNEN 1.

Af den traditionelle sursum corda-dialog mellem præst og menighed er i 1912-ritualet kun præstens replikker taget med. I Oratoriets højmesse-liturgi, som vi på dette punkt har valgt at gengive her, er der givet plads også for menighedens svar, således at dialogen træder klart frem. Den indledende salutation tjener som overgangsled til nadverritualet.

Nadverbønnen "Opstandne Herre og frelser ..." er udeladt på dette sted i liturgien, fordi den er uegnet som taksigelsesbøn. Dens hovedskavank er manglende præg af taksigelse, samt at den er rettet til Sønnen og ikke til Faderen. Da den imidlertid nødig skulle udgå af det i forvejen kortfattede 1912-ritual, foreslås den flyttet til et senere tidspunkt, nemlig efter Fadervor og O, du Guds Lam, hvor en bøn med denne adresse og karakter naturligt hører hjemme.

Rækkefølgen i det omordnede 1912-ritual bliver herefter: Sursum corda, sanctus, benedictus, indstiftelsesorden, Fadervor, O, du Guds Lam, "Op-

standne Herre og frelser ...", syndsbekendelse og absolution samt communion under afsyngelse af communionssalmen.

TAKSIGELSESBØNNEN. 2.

ALTERNATIV II.

Dialog og præfation i lighed med Oratoriets eller prøveritualbogens højmesse-liturgis. En indledende salutation er ønskelig.

Sanctus, benedictus og hosanna som i prøveritualbogen, dog i sin helhed sunget af både præst og menighed.

Herefter foreslås følgende fortsættelse af bønne:

Dig, mildeste Fader, beder vi da, at du vil modtage disse gaver som et lovprisningsoffer af hele dit folk, at det for os må vorde din Søns, vor Herres Jesu Kristi legeme og blod, han, som i den nat, da han blev forrådt, tog brødet, takkede og brød det, gav sine disciple det og sagde: Tag dette og æd det,

DET ER MIT LEGEME, SOM GIVES FOR EDER.

Gør dette til min ihukommelse!

Ligeså tog han også kalken efter aftensmåltidet, takkede, gav dem den og sagde: Drik alle heraf

DENNE KALK ER DEN NYE PAGT I MIT BLOD, SOM UDGYDES FOR EDER TIL SYNDERNES FORLADELSE.

Gør dette, så ofte som I drikker det, til min ihukommelse!

Derfor, Herre, ihukommer vi din Søns, vor Herres Jesu Kristi lidelse og opstandelse fra de døde tillige med hans herlige himmelfart og frembærer således for din ophøjede majestæt af dine gaver det rene og hellige offer: Det evige livs hellige brød og frelsens kalk.

(Værdiges at modtage dette, som du i nåde så til din retfærdige tjener Abels gaver og vor stamfader Abrahams offer, og hvad din ypperstepræst Melchisedech frembar for dig).

Almægtige Gud, vi beder dig ydmygt: Lad dette offer nu bæres frem ved vor evige ypperstepræst på dit alter i det høje, for at vi, som ved alteret får del i din Søns legeme og blod til syndernes forladelse, må fyldes med al himmelsk velsignelse og nåde, så vi kan prise dig ved samme Kristus, vor Herre.

Ved ham og med ham og i ham tilkommer der dig, Gud Fader den almægtige, i den Helligåndes enhed al magt og ære i alle evigheders evighed. Amen.

BEMÆRKNINGER TIL TAKSIGELSESBØNNEN 2.

Den angivne form for taksigelsesbønnen tilsigter troskab mod det mest centrale i de hellige skrifter og mod den ægte liturgiske tradition, som er fælles for både øst og vest, og som, så vidt det lader sig efterforske, går tilbage til kirkens ældste tid. Hvad der herved er særlig magtpåliggende, er sammenhæng og meningsfyldthed, idet hele bønne fra "Opløft Eders hjerter" til "... al magt og ære i alle evigheders evighed" må ses som en helhed. Bønnens funktion er at tolke handlingen med brød og vin, for at de gudstjenestefejrende på intens måde kan leve med i betydningen deraf. Denne centrale bøn udsiger, hvad gudstjenesten er.

Selve bønnens struktur er altså en variant på linie med enhver traditionel taksigelsesbøn. Vor ordlyd er, som det er den danske kirke mest nærliggende, taget fra de ældste led i den vestlige udformning, som den forelå i det 6. årh. med præg af Ambrosius af Milano i det 4. årh. og af Hippolyt af Rom i begyndelsen af det 3. årh.

Når henvisningen til de 3 gammeltestamentlige forbilleder på Kristus er sat i parentes i teksten, er det, fordi dette afsnit trods alt må være det,

som med mindst skade eventuelt kunne udelades.

+ + + + +

Man er velkommen til her i bladet at ytre sig om dette forslag, der på

grund af tidsnød ikke har kunnet drøftes med andre højkirkelige kredse og konventer. Disses mening vil man imidlertid gerne høre, og bladets spalter stilles som sagt til rådighed herfor.
Red.

VINHANDLEREN

I SIT LØNKAMMER

AF PASTOR URBAN SCHRØDER, VARNÆS.

Redaktionen har ønsket, at Reformatio skal bringe en række billeder af kristenlivet, som det er blevet levet i vor kirke gennem tiderne. Men hvor skal man begynde og ende indenfor så rigt et emne? Lad da dette første bidrag være billedet af en mand, som har fængslet mig stærkt, og som tilmed selv har givet os et billede af sit kristenliv.

I første halvdel af det 17. århundrede levede i Løvstræde i København den indvandrede tysker Joachim Schumacher, der er mest kendt som fader til vor store statsmand Peder Griffenfeld. Men denne mand, der forøvrigt var vinhandler, er også værd at kende fra en anden side - nemlig sådan, som vi møder ham gennem den omfangsrige, håndskrevne bønnebog, som han har efterladt sig, og som nu opbevares i Det Kongelige Bibliotek. Denne indledes af en lang, stærkt personligt præget fortale, hvori Joachim Schumacher tager os med ind i sit lønkammer og gør nøje rede for, hvordan han beder til Gud.

Siden året 1623, da han var 19 år gammel - skriver han - mindes han ikke at have ladet nogen dag passere uden, at han morgen og aften har forrettet sin bøn til Gud og det knælende. Thi hvor bønner kommer fra hjertet, kan den ikke skilles fra de ydre gebærder. Og hjertet styrer alle et

menneskes lemmer, så de i ydmyg, barnlig lydighed må kaste sig ned for Gud.

Om morgenen stiger han ud af sengen efter forudgående, kort bøn og begiver sig efter påklædningen straks til "den rette, virkelige bøn", idet han lukker sig inde i sit kammer for at kunne bede "med ret andagt uden forstyrrelse". Almindeligvis beder han da en time eller, om forholdene ej tillader det, kortere tid. Men ofte har han også bedt i 1½ til 2 timer. Thi hvad der udspringer "af hjertets bønnebog" og skal fremføres for Gud med andagt, det "kræver tid og ej ikkun tid, men også møje og arbejde".

Hver aften forretter han atter sin bøn - dog, efterdi kroppen nu er mat og træt, kun en halv times tid eller kortere. Og i det hele taget, den bøn, som sker om morgenen, er den bedste. Om aftenen møder ofte hindringer. F. eks. for hans, vinhandlerens vedkommende følgerne af den megen omgang med de stærke drikke. Dog kan han sige med sandhed: "Haver jeg da, som det vel kan overgå menneskene, til tider været drukken, ved jeg ej af, at jeg nogen tid haver været så beladt, at jeg ikke med få ord haver befaleet mig Gud i vold og således begivet mig til ro".

Denne selvafløring vidner om en dyb åndelig sundhed: Intet, end ikke fuldskab, må bringe et menneskes bøn

til at forstumme. Bønnen er en gerning, der simpelthen skal gøres, et offer til Gud, der vil bringes under alle forhold. Og kan det ikke blive det meget, da kan en kristen dog med få ord eller et lidet hjertesuk lægge sig med alt sit i Guds faderhånd. Selv når Joachim Schumacher er på rejse, tager han sig derfor tid til at bede - endog når der fattes ham ordentlig lejlighed eller et stille sted dertil. I så fald har han ofte bedt ude i stalden mellem hestene.

Hvad denne mand dybest søger gennem sin bøn, forstår vi, når han siger, at bønner er den rette himmelstige: Når vi råber til Gud, "da kaster vi den stige frem, hvorpå man kan stige op i Himlen". Og bønner er den åndelige nøgle: Er nådens dør lukket i, men vi kommer til den med troens bøn, "o, da åbner den sig snart, og vi erlanger barmhjertighed". Og videre er bønner med Davids-psalmens ord en hellig stok og stav at vandre ved og med militærsproget en mægtig "himmelspetarda", en mursprænger, hvorved vi trænger ind i Himlen, og en styrkende vederkvælgelse, hvorved de matte sjæle hurtigt vinder nye kræfter.

Alle disse udtryk om bønner er almindelige i tiden og viderefører indenfor vor lutherske kirke middelalderens katholske fromhedstradition. De viser, at bønnens ærinde er at trænge helt ind til Gud, at opleve samværet med Gud og nå foreningen med ham ved sjælens opstigen til ham. Og hvor der bedes udaf dette syn på bønner, står vi på ældgammel, fælleskristelig grund. Dette udtrykker Schumacher også, når han som målet for al sin bøn fremsætter det ønske: "Gud forlene mig sin hellige Ånd på det, at jeg må fra dag til dag vokse og tiltage udi alle kristelige og ham velbehagelige dyder".

Og midlet til denne åndelige vækst og indre opstigen er andagten. Hvad denne betyder for ham, siger han ved

at fortælle følgende: Har jeg da befundet mig i den hede andagt og er blevet forstyrret, har jeg ofte følt mig så mismodig, at jeg kunne græde. Og jeg kom ikke til roligere igen, før jeg fik min bøn ordentligt endt. Men tog jeg da atter på at bede, "haver jeg ofte haft stor møje og meget arbejde, førend jeg påny kom ind i slig ivrig beden, og kunne jeg derefter ej ret opnå den første andagt igen". Og han følger til, atter såre menneskeligt, men tillige åndeligt betegnende: "Dem, som bragte mig ud af slig andagt, haver jeg da ej heller hver gang givet de bedste ord, men beholdt årsagen hertil hos mig selv". Andagten er her ikke kun en vis grad af stilhed til from stemning. Den er tydeligt en ad mystikkens vej søgt hensynken i Gud, som det er smerteligt at blive jaget op af.

Og at en sådan er hans egentlige ærinde i lønkammeret, får vi at vide, når han betror os følgende oplevelse: Når jeg da var helt inde i min bøn og havde vendt mig med alle lemmer og sanser mod Gud og Himmerige, og min mund opsendte mit hjertes bøn, da har Gud ofte ved sin Ånd skænket mig den nåde, at jeg hverken hørte eller så andet end, hvad "jeg under slig bøn talte med Gud i løndom". Ej heller har jeg bedt ham om andet end, "hvad bønner selv førte med sig". Det er den kristne mystikers oratio mentalis, vi her møder et eksempel på indenfor vor gamle lutherdom - den tavse, ordløse bøn, sjælens samtale med Gud i det skjulte, dens indre samvær med ham som sit højeste gode, hos hvem alle ønsker forstummer, og kun det nævnes, som bønner selv dikterer.

Over det bønsliv, der her er blevet levet af en københavnsk, luthersk borger i det 17. århundrede, kan vi sætte de ord, som udgør titelen på et af middelalderens mest udbredte opbyggelsesskrifter, og som rummer kærnen af alle kristne århundreders fromhed: "So-

liloquia animae ad Deum" - sjælens enlige samtale med sin Gud. Denne fromheds udøvelse er vel ikke hver mands sag, ej heller hver kristens opgave. Men der må også idag være en plads til den i vor kirkes kristenliv. Thi i den realiseres kristenlivets dybeste oplevelse, selve det personlige møde med Gud i bønnens direkte og gen-

PERISKOP

DEN ROMERSKE KIRKES REFORM AF PREBEN KUNST, ÅRHUS.

Professor Hans Küng udtaler sig
om resultaterne af Vatican II

det håb, at læserne ikke vil betragte det som for meget post festum, bringer vi i det følgende en gengivelse af en artikel af den ansete unge romersk-katolske teolog, professor Hans Küng fra Tübingen. Küng blev - på trods af? - sine meget liberale synspunkter af Pave Johannes udpeget til at være en af de officielle teologer under Vatica II, så hans udtalelser må vist i høj grad siges at komme fra autoritativt hold.

Indledningsvis sammenlignes med Tridentiner-conciliet, som jo med afgørende virkning kom til at præge de næste fire hundrede år. Mon man den gang kunne forudse beslutningernes afgørende virkning på Kirkens udvikling? Derfor er det for tidligt allerede nu at prøve at komme med en historisk vurdering af Vatican II's betydning. Men han prøver alligevel at komme med en foreløbig vurdering.

Dernæst konstateres det, at næppe en vedtagelse var fuldt tilfredsstillende for alle biskopperne. Han mener endog, at nogle af dekretene ligefrem vil vise sig at være betydningsløse for den fremtidige udvikling, og nogle dekretter anser han for at være tvetydige. Han fremhæver, at fælles for praktisk talt alle dekretter er,

sidige tiltale, i det indre, umiddelbare samvær, hvori jeg med alle mine egne ønsker drukner i alle tings dybeste væsen, selve Guds kærlighed, og hvorfra jeg går ud forvandet til at øve de gerninger, der gør Guds kærlighed synlig og overbevisende for mennesker i tiden.

at et solidt grundlag af exegese mangler, hvilket er den pris, der betales for den næsten totale mangel på katolsk exegese under conciliet.

De mest delikate sager, som f. eks. skrift og tradition, pavens primat og biskoppernes kollegialitet, er for det meste gennemvævet af diplomatiske kompromisser.

Men det understreges stærkt, at man ikke bør hæfte sig for meget ved manglerne, man må prøve at se positivt på vedtagelserne og se på, hvilke døre der er blevet åbnet ind til fremtiden. Han opstiller 5 områder som Vatican II's resultater, nemlig Kirkens forhold til 1) andre kristne i almindelighed, 2) protestanter og ortodokse i særdeleshed, 3) de ikke-kristne religioner, 4) den moderne verden og 5) den katolske Kirkes indre reform.

Da professor Hans Küngs artikel er skrevet til det ansete engelske blad Sunday Times, koncentrerer han sig om Kirkens forhold under punkterne 1 til 4, da han mener, at Kirkens indre anliggender må have størst interesse for katolikkerne selv.

Dekretet om økumeni fremhæves som meget afgørende, idet man jo officielt accepterede alle katolikkers fælles ansvar for Kirkens manglende en-

hed. Det er vist alle bekendt, at Pave Paul bad andre kristne om tilgivelse herfor. De andre kirkesamfunds eksistens som kirker anerkendes. Hidtil havde man kun anerkendt de enkelte kristne som de adskilte brødre, eller endog som kættere. Nu samler man sig altså om det, vi har fælles i den kristne tro, i stedet for at hæfte sig ved det, der skiller. Det forventes af hele Kirken, at man med en økumenisk indstilling, men en gensidig anstrengelse for at forstå hinanden, vil arbejde for at forstå, hvad der er godt hos andre, og lære af dem (fremhævet af overs.) At andre kristnes tro, kærlighed og dåb anerkendes, og at teologisk og historisk forskning udføres i den økumeniske ånd. Samarbejde med andre kristne skal opmuntres på enhver måde. Praktisk samarbejde er muligt på ethvert af dagliglivets områder, og hvad måske er mere epokegørende, fælles bøn er ønskelig. Pave Johannes XXIII var den første pave, der bad sammen med andre kristne. Fællesskabet i liturgien, navnlig i Ordets liturgi, anbefales. Man tænke her på det stærke indtryk, Pave Paul's fælles gudstjeneste med ikke-katolikker ved conciliets afslutning gjorde. Og endelig, at teologiske diskussioner skal føres på en basis af ligeberettigelse. Professor Küng indskyder her et hjertesuk, idet han spørger, hvad der mon var sket i verden i de sidste 400 år, hvis Tridentium havde vedtaget lignende dekretter.

Vatican II hedder jo Det økumeniske Concil, og der er virkelig inden for den romerske kirke sket reformer af vidtrækkende økumenisk karakter. Relationerne til de med Rom unerede kirker er blevet stærkt forbedrede. Østkirkenes ret til at have deres egen liturgi og deres egen kanoniske ret er blevet fastslået, ligesom disse kirkers ret til eget åndeligt liv og teologi anerkendes.

Men af større interesse for os i Norden er sikkert ændringerne overfor den ortodokse kirke. Professor Küng nævner, at gendåb af ortodokse konvertitter ikke kræves, ligesom ortodokse præster ikke skal ordineres påny. Ortodokse kristne kan modtage sakramenterne i katolske kirker, og omvendt, men med det forbehold, at den romersk-katolske kristne kun kan modtage sakramenterne i en ortodoks kirke, hvis der ikke på stedet er en romersk-katolsk præst. Blandede ægteskaber mellem romersk-katolske og ortodokse er gyldige, selvom de ikke har fundet sted i en romersk-katolsk kirke. Og endelig - den samme kirkebygning må anvendes i fællesskab af begge kirker.

Disse vidtgående reformer - man lægge dog mærke til, at Roms primat stadig mærkes (indskuddet er oversættelsen) - blev på værdig vis understreget ved ophævelsen af den gensidige bandlysning, der i mere end 900 år har markeret skismaet mellem Rom og Byzans. Professor Hans Küng bemærker, at netop disse ting sikkert vil vise sig at blive af den allerstørste betydning for hele kristenheden.

Og dermed kommer vi til forholdet til de protestantiske kirker. Den Helige Skrift skal agtes højere. Liturgien skal bære præg af Biblen, de bibelske salmer skal synges på folkesproget, og søndagsprædikenerne skal først og fremmest være en udlægning af dagens tekst. Lægfolket skal opmuntres til at læse i Biblen. Vulgata fremhæves ikke mere som den officielle version. I de engelsktalende lande har man f. eks. anerkendt en moderne protestantisk oversættelse.

Indenfor teologiens område fastslås det, at læreembedet ikke har nogen forret over Guds Ord, idet man anerkender, at det ikke er fælles kirkelære, at sandheden åbenbares dels i Skriften og dels i traditionen. Bibelske studier skal være teologiens sjæl. På trods af alle angreb og stærk

modstand fra konservative kredse er den historisk-kritiske metode nu anerkendt. Skriften anses kun for ufejlbarligt sand, når det drejer sig om den religiøse sandhed. (Altså en stor tilnærmelse til den fremherskende protestantiske opfattelse).

Dernæst omtales de liturgiske reformer, der jo også vil være med til at åbne vinduerne og dørene til de andre kirkesamfund. Der skal skabes en ægte Ordets liturgi. Der er jo allerede i praksis gennemført mange af de vedtagne ændringer, hvilket også har kunnet konstateres i Danmark. A) I stedet for den tidligere klerikale liturgi indføres en liturgi, hvor lægfolket udøver det almindelige præstedømme, og hvor følelsen af fællesskab understreges ved hele menighedens aktive deltagelse i bøn og sang (dette afsnit er en ordret oversættelse af professor Küngs ord - jeg synes, at vore liturgiske intentioner er fuldstændig på linie hermed). B) En tilpasning til de forskellige kulturkredse med de lokale bispekonferencer som myndigheder i liturgiske spørgsmål. C) En forenkling af messen, således at den mere kommer til at ligne Den sidste Nadver. D) En højere værdsættelse af lægfolket, udtrykt i lægfolkets direkte adgang til Den hellige Skrift og en liturgi, hvor lægfolket aktivt deltager. Det almindelige præstedømme udtrykkes bl. a. ved, at kaldet til hellighed ikke udelukkende er for nogle få i Kirken, men til alle. Hver biskop skal nedsætte et "hyrderåd" indbefattet lægfolk, og det anbefales at lade lægfolket tage del i sognearbejdet.

Kirkens tilpasning til de forskellige nationer bliver udtrykt ved den decentralisering, der finder sted ved overførelse af forskellige beføjelser til biskopperne. Et eksempel herpå er de franske biskoppers beslutning om at genindføre arbejderpræsterne.

Synet på folkefromheden er også blevet ændret. Professoren siger rent ud,

at de hidtil herskende synspunkter udtrykt ved reglerne om bod simpelthen var middelalderlige. Reglerne om faste og afholdenhed er på vej til at blive ændret. Og endelig er faren ved en overdrevet mariologi, som ikke kan forenes med hverken Skriften eller med Kristus som midtpunktet, klart blevet erkendt. Man vedtog da heller ingen nye Maria-dogmer, selvom dette var ønsket af mange. Spøgende slutter Hans Küng dette afsnit med at spørge, hvad mon Martin Luther ville gøre, om han var født i den katolske kirke af i dag. Nogle ville besvare dette spørgsmål med et spydigt smil og sige, at han ville have været en af de officielle rådgivere ved Vatican II. Og dette kunne meget vel være rigtigt, for mange af Luthers krav er jo blevet opfyldt under dette concil. Hans Küng tilføjer, at mon de protestantiske kirker nu ikke burde prøve at nærme sig til Rom i en mere selvkritisk ånd og - under devisen *Ecclesia semper reformanda* - prøve på at reformere reformationen. (Dette blads læserkreds kan sikkert bifalde disse synspunkter).

I næste nummer skal vi se på forholdet til de ikke-kristne religioner, forholdet til verden og fremtidens opgaver.

ET SPØRGSMÅL

Kære pastor Lund Pallesen!

Må jeg på egne og andres vegne spørge Dem om et par ting i forbindelse med Deres artikel om Husum-sagen i sidste nr.

Da jeg altid med respekt og eftertanke læser Deres indlæg, blev jeg meget forundret og bedrøvet over, hvad De nu har skrevet, og jeg vil derfor spørge Dem, om De vil give os en bibelsk begrundelse for, at dåbssakramentet ikke som nadveren kan misbruges og blive til dom i stedet for til frelse.

Deres bemærkning "Vor Herre Kristus kom til jord uden først at spørge, om han var velkommen, og uden at nogen havde bedt ham derom" indser jeg ikke kan bruges som forsvar for en forudsætningsløs barnedåb. Mange forudsætninger var opfyldt, før Herren kunne komme: Lovens gærde var blevet sat om folket og familien, gennem en række af profeter var Guds ord kommet til Israel, og sådanne personligheder som Simeon og Anna og fremfor alle Herrens moder var i den grad gennemtrængt af profetiens og salmernes ånd, at Herren af dem blev budt velkommen med de lovsange, der endnu lyder gennem hele Kirken. Den hellige familie var forudsætningen for, at Kristus kunne komme.

Med fare for at blive misforstået vil jeg hævde, at noget af det samme må gælde ved barnedåb. Hvor i skrift eller tradition er der hjemmel til at døbe børn, dersom deres forældre er ligeglade med kirke og kristendom, eller endog modstandere af samme, og kun lader barnet døbe for ikke at såre en gammel tante, for ikke at synes "aparte" i forhold til naboen eller for at holde et større gengældelses-gilde for slægt og venner? I sligt tilfælde er det, at Herrens tjenere, "husholderne over Guds mysterier"

skal være på vagt. Paulus advarer udtrykkelig mod letsindig deltagelse i nadveren. Hvorfor skal Herrens tjenere i vore dage ikke analogt hermed have lov til at advare mod letsindig brug af dåben? Thi begge hellige sakramenter har et centralt sigte på Kristi Legeme.

Efter skriftens og ritualets ord er barnet fra dåbsøjeblikket et lem på Kristi Legeme, således som dette fremtræder i og ved os døpte her i denne verden. Denne funktion kan den døpte kun udøve, såfremt han i tro (først autoritetstro, senere bevidst tro) frivilligt hengiver sig til det, der er sket. Hvis forældrene nu på forhånd gør det klart, at de ikke agter at være Guds medarbejdere på, at barnet "må blive i Kristus", men tværtimod, om ikke ligefrem i ord, så dog i gerning vil modarbejde dåbens formål, var det da ikke bedre, at dåben blev opsat indtil videre? En udøbt kan ikke begå den helligbrøde, som kun en døbt er i stand til: at fornægte den "sammenvoksning", der iflg. Rom. 6,5 har fundet sted. "Og kvaltes i barne-mund Guds ord, da toges Guds Søn af dage".

Hvordan er dette skal søges hindret, er en sag for sig, men at det skal forsøges, fremgår af præsteløftet, som intet siger om, at det ene af nådens midler, dåben, ikke kan misbruges. Det får man nærmest indtrykket af ved at læse Deres artikel, og et par klarende ord fra Dem ville derfor være velkomne.

Med venlig hilsen
Eduard Sprotte.

~O ET SVAR

Kære translator Sprotte!

Ja, det er også med bedrøvelse, at jeg må konstatere, at den mand, der

har skrevet den gode og stærke artikel om dåbens nåde og fællesskab i "Under Guds Ord" nr. 36, ikke kan være helt fælles med mig om glæden og lovsangen over den almægtige Guds betingelsesløse nåde i den hellige dåb.

Når De beder om en bibelsk begrundelse for mit standpunkt i denne sag, kan vi naturligvis ikke indlade os på en diskussion med løsrevne skriftsteder som våben; men må holde os til pagtstankens grundopfattelse i Bibelen.

Forøvrigt har jeg ikke brugt ordet "forudsætningsløs"; men betingelsesløs. For selvfølgelig er der da forudsætninger i verden for Guds frelseshistories udvikling og forløb; men de er aldrig skabt af os. Lovens og profetiens forudsætning var givet af Gud til et folk, der iøvrigt ikke var kvalificeret ved andet end en grundløs forjættelse, en udvælgelses ubegribelighed.

Lovsangen er altid kun et svar på nåden, forjættelsen og dens opfyldelse. Den er dens virkning og aldrig dens forudsætning - endsige dens betingelse. Og det må stadig stå fast, at "nåde-gaverne og sit kald fortryder Gud ikke". At den hellige familie var forudsætning for, at Kristus kunne komme, ved jeg i hvert fald intet om. Den hellige Jomfrus "fiat": "ske mig efter dit ord" var en åbenhed for Guds indgribende under; men næppe dets egentlige betingelse, så meget mere som Maria næppe kendte underets rækkevidde eller følger, og derfor heller ikke kunne få stillet Kristus-gerningens egentlige "betingelser" som kontrahent i sagen.

Gud har lagt hånd på Israel gennem fri udvælgelses nåde. Han har lagt hånd på verden gennem Kristi "betingelsesløse" komme, og han har lagt hånd på det barn, der betingelsesløst adopteres af Ham, hver gang kærlighed, der ønsker det bedste for barnet siger: "Lad det ske!" - også med dette

barn. Eller: Skal et barn da undgælde for "letsindige" forældres skyld og derved nægtes arvelod i Guds rige.

Den karikatur, De iøvrigt giver af forældres misforståede og misvisende holdning til barnedåben, berettiger end ikke til sognepræst Husums udvortes kirketugtsforanstaltninger til sikring mod dåbsnådens "misbrug".

Pagten kan først misbruges, når den er sluttet. Dåben først, når den er sket.

Herrnes tjenere er "husholdere over Guds mysterier" i Kirken. Ja, men de er ikke keruber ved paradisoporten, der skal spærre den adgang til livets træ, som Kristus har åbnet for syndere. I fald de vil optræde således med bekymring for dåbsnådens skæbne på vor Herres vegne, viser de sig ikke bare som de "alvorlige" og uforstandige disciple, der ville hindre børnene i at få vor Herres velsignelse; men de tilkendegiver i deres velmente fromhed om omsorg for Kristi "rene" Legeme kun det modsatte af, hvad deres sendelse også lyder på - og står i fare for at lukke den Kristi Kirke til som en selvcentret enklave, der dog er bestemt for verdens frelse og sendt til den.

Misbrug af dåbsnåden kan kun den døbte selv og gendøbere gøre sig skyldig i. - Vi skal forøvrigt være meget varsomme med at præcisere "helligbrøden"s vilkår og betingelser. Præsteløftet angår Kirkens indre liv og ikke dens expansion. Og det er en noget indsnævret opfattelse af Kristi mystiske Legemes funktion, hvis man mener, den kun består i bevidst troendes fromheds- og kirkeliv.

Det er nok på sin plads at gøre nogen kirkelig "alvor" opmærksom på, at kirketugt i dåbspørgsmålet bringer os i fare for enten at ende i et baptistisk dåbssyn, en barthiansk answersdåb - eller en uevangelisk lære om menneskets samarbejdsaktivitet med Guds nåde ikke bare i helliggørelsens;

men også i retfærdiggørelsens perspektiv; og således på enhver måde fornægte den trøst og grundfaste glæde, som en Martin Luther fandt i sin dåbsnåde, der som "gjort gerning" ikke stod til at ændre, hverken af menneskelig fromhed eller det modsatte. Kald den så sorgløs eller ansvarsløs den dåbspraxis, der udspringer heraf; den er dog immervæk sandt evangelisk og dermed også sandt katolsk. Og en anfægtelse på dette punkt vil påvirke selve forståelsen af Kirkens begreb skæbnesvan-

gert.

Under dåbens nåde og i dåbens fællesskab er det trods alt vort eneste håb, Deres og mit, at Guds nåde er fri, betingelsesløs, - men ikke forudsætningsløs; og at vor frelse - og dermed vort liv i Kirken - hviler på et "fuldbragt", skænket i barnedåbens a b s o l u t t e n å d e .

Med venlig hilsen

Deres

O. Lund Pallesen.

ET KORREKTIV

- til en iøvrigt forstående og anerkendende recension

Tillad mig et Korrektiv til Pastor Povl Dahls Anmeldelse af Karl Adam i No. for Febr. 1966.

Jeg beklager, at Forlaget udsendte min Oversættelse uden en Indledning,

hvori det bl. a. burde fastslaaes, at Værket ligger en Snes Aar før Konkili- et og idag er forældet, selvom det har ydet et godt Bidrag til de nye l- (Forts. s. 32, 2. spalte)

Meddelelser

VIRRINGKONVENT 1966

Alle kirkeligt sindede og højkirkelige præster indbydes hermed til præstekonvent i V i r r i n g kirke og præstegård 9.-11. maj.

Af P R O G R A M M E T kan nævnes:

Mandag den 9. maj kl. 18: Konventet begynder med vesper.

Kl. 20: "Svensk högkyrklighet i kris" ved pastor Hans C. Cavallin, Västerås.

Tirsdag den 10. maj kl. 10: "Om kirketugt", pastor Th. Köhl, Løjt.

Kl. 16: Der forventes et foredrag af en repræsentant for Gammelkatolicisme.

Kl. 20: Generalkapitel. "Hvor står vi i den højkirkelige bevægelse?", pastor C. B. Hansen, Dråby, indleder. - Provst Alshauge prædiker ved vesper.

Onsdag den 11. maj kl. 10: "Hvad venter en lægmand af den højkirkelige bevægelse?", kreditforeningsfuldmægtig Preben Kunst, Århus.

Der bliver endvidere daglige messer (kl. 8), tidebønner og lejlighed til skriftemål.

Alle henvendelser om konventet bedes rettet til pastor Povl Dahl, Ølby pr. Struer (Telefon (078) Struer 65016), hos hvem programmer kan fås, og til hvem tilmeldelser bedes sendt senest den 25. april. Ved tilmeldingen bedes oplyst, om man ønsker privat indkvartering eller hotelværelse. Prisen søges holdt på 50 kr. + mødeafgift ca. 20 kr.

re-formatio

Nr. 2 APRIL 1966 9. årgang

Johannes Lærkes:

Kristus er opstanden 18

B. Riisgaard:

Kommentar: Et rundspørge om tro 19

Højmesseliturgi

fra Riisskov-konventet 21

Urban Schrøder:

Vinhandleren i sit lønkammer ... 24

Preben Kunst:

Periskop: Den romerske
kirkes reform 26

Eduard Sprotte:

Et spørgsmål 29

O. Lund Pallesen:

- og et svar 29

Peter Schindler:

Et korrektiv 31

Virringkonvent 1966 31

R E - F O R M A T I O udsendes af en
kreds af præster i den danske kirke.

R e d a k t ø r (ansvh.): Sognepræst
B. Riisgaard, Rimsø pr. Grenå. Tele-
fon (06320577) Voldby 222.

I redaktionen iøvrigt: Pastor C. B.
Hansen, Dråby pr. Ebeltoft; kredit-
foreningsfuldmægtig Preben Kunst, År-
hus; pastor Sigurd Mejndor, Hyllested;
pastor O. Lund Pallesen, Kgs. Lyngby;
pastor Poul Ulsdal, Vejle.

E k s p e d i t i o n : Pastor Povl
Dahl, Ølby pr. Struer. Giro 8.81.42.
Telefon (078) Struer 65016.

Bladet kommer i mindst 8 årlige numre
og koster 12 kr. (studerende 10 kr.).

TRYK: J. A. PETERSEN, KØBENHAVN

(Fortsat fra s. 31)

dér. Havde Recensenten læst Koncili-
ets Dekreter, var hans Hoveren nok
blevet dæmpet; saa vidste han nemlig
(S. 13), at det ikke længere hævdes,
at Kristne helliges paa Trods af, men
netop gennem de fraskilte Kirker - og
at disse ikke blot tærer paa katolsk
Arvegods, men hver for sig har frem-
bragt rige Aandens Frugter, som vi op-
fordres til at indoptage i vor Religi-
øsitet.

Ligesaa, at Vejen til Kirke-Enhed
er Abdikation og Underkastelse under
Rom - er det ikke ideligt gentaget,
at ingen af os kender Tid, Sted og Maa-
de, men at vi maa forenes i Tro og
Haab og Kristi Viljes Virkeliggørelse,
NAAR, SOM og HVOR Kristus vil - og at
vi undervejs (som begge Parter er)
bør bestræbe os paa en Kærlighed, der
ikke hoverer, naar man mener at have
grebet Modparten i Luskeri.

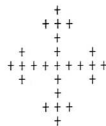
Peter Schindler.

- - - - -

Jeg beklager, at jeg ikke i anmel-
delsen fik omtalt, at værket var af
ældre dato, samt at der er sket et og
andet på det økumeniske felt de sid-
ste tyve år, - så havde man næppe op-
fattet pågældende afsnit i min anmel-
delse som hoveren, hvad slet ikke var
tilsigtet!

Konciliets dekret har ikke været
mig tilgængelige; det er glædeligt,
at de har et så positivt syn på de
fraskilte kirker.

Povl Dahl.

P O S T V Æ S E N E T

RESERVERET